เอกัตศึกษาทางกฎหมายเศรษฐกิจและธุรกิจ
มาตรการควบคุมและป้องกันการฟอกเงิน โดยอาศัยช่องทางธุรกิจ E-Money ผ่านโครงข่ายโทรคมนาคม

ชื่อ นางสาวศิริกุล อยู่ยงค์
รหัส 508 62130 34

เอกัตศึกษาทางกฎหมายเศรษฐกิจและธุรกิจนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2551
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อเอกัตศึกษา	มาตรการควบคุมและป้องกันการฟอกเงิน โดยอาศัยช่องทางธุรกิจ E-Money ผ่านโครงข่ายโทรคมนาคม
โดย	นางสาวศิริกุล อยู่ยงค์
สาขาวิชา	สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับเอกัตศึกษาฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณะบดีคณะนิติศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย)

คณะกรรมการสอบเอกัตศึกษา

.....คณะบดีคณะนิติศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส)

.....กรรมการ

( )

.....กรรมการ

( )

ศิริกุล อยู่ยงค์ : มาตรการควบคุมและป้องกันการฟอกเงิน โดยอาศัยช่องทางธุรกิจ E-Money ผ่านโครงข่ายโทรคมนาคม อ.ที่ปรึกษาศ.วีระพงษ์ บุญโญภาส จำนวนหน้า 40 หน้า

แม้ว่าการใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ จะก่อให้เกิดประโยชน์ในระบบการชำระเงิน แต่ก็ยังมีผู้ที่คิดจะอาศัยและแสวงหาประโยชน์จากช่องทางการใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ ที่ผู้ออกบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งอยู่ในฐานะผู้ประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ มีเจตนาจะออกบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ให้ผู้บริโภคใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคในการชำระค่าสินค้าหรือค่าบริการ นำเงินอิเล็กทรอนิกส์หรืออาศัยช่องว่างในการเป็นผู้ประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ ไปใช้ในการทำธุรกรรมฟอกเงิน โดยอาศัยช่องว่างของกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันที่ไม่ได้มีการกำหนดให้การกระทำความผิดโดยอาศัยวิธีการทำธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์โดยผู้ประกอบธุรกิจที่มิใช่สถาบันการเงิน เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังนั้น หากมีการฟอกเงินโดยผ่านวิธีการใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์หรือการประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ ก็ไม่อยู่ในข่ายที่จะบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวได้ ประกอบกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินยังกำหนดให้เฉพาะสถาบันการเงินเท่านั้นที่มีหน้าที่ต้องตรวจสอบหรือรายงานการทำธุรกรรม แต่ในปัจจุบันการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์มิได้จำกัดแต่เฉพาะสถาบันการเงินเท่านั้น แต่บุคคลหรือนิติบุคคลทั่วไปก็สามารถใช้หรือเป็นผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ได้

ดังนั้น เอกัตศึกษาฉบับนี้ ผู้เขียนจึงขอนำเสนอแนวทางมาตรการควบคุมและป้องกันการฟอกเงิน โดยอาศัยช่องทางธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์ผ่านโครงข่ายโทรคมนาคม โดยกรณีการทำธุรกรรมเงินอิเล็กทรอนิกส์ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อนำแนวทางดังกล่าวมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับการพัฒนากฎหมาย กฎ ระเบียบต่างๆ ต่อไป

ภาควิชา นิติศาสตร์ ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา กฎหมายเศรษฐกิจ ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา 2551

กิตติกรรมประกาศ

เอกัตศึกษาฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงด้วยความเมตตาของท่านคณาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ ที่สมารถนำมาถ่ายทอดจัดทำเป็นเอกสารฉบับนี้ขึ้นมาได้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส อาจารย์ที่ปรึกษาที่สละเวลาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และให้ความกรุณาในการแนะนำแนวความคิดตลอดจนตรวจแก้ไขจนสำเร็จลุล่วงได้และขอกราบขอบพระคุณท่านอรรณพ ลิขิตจิตถะ และท่านวีระชาติ ศรีบุญมา ที่กรุณาให้ข้อมูลและคำนำที่เป็นประโยชน์ในการทำเอกสารฉบับนี้ นอกจากนั้นขอขอบคุณนาวาโทโกวิทย์ ธนาบวรพล ที่เป็นผู้สนับสนุนและให้กำลังใจตลอดจนคำแนะนำในการศึกษาและหาข้อมูลต่างๆ มาโดยตลอด

หากเอกสารฉบับนี้มีส่วนดีหรือคุณค่าหรือประโยชน์ทางการศึกษาอยู่บ้าง ผู้เขียนขอกราบบูชาคุณให้แก่ท่านคณาจารย์ทุกท่าน หากมีข้อบกพร่องเป็นประการใดผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

.....

ศิริกุล อยู่ยงค์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ ..... ค

กิตติกรรมประกาศ ..... ง

บทที่

1. บทนำ 1

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา 1

1.3 สมมติฐานของการศึกษา 2

1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย 2

1.5 ขอบเขตของการศึกษา 2

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา 3

2. การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ 4

2.1 วิวัฒนาการและระบบการชำระเงินของประเทศไทย 4

2.2 ความหมาย ลักษณะ และรูปแบบของเงินอิเล็กทรอนิกส์ 5

2.2.1 ความหมายของเงินอิเล็กทรอนิกส์ 6

2.2.2 คุณลักษณะของเงินอิเล็กทรอนิกส์ 7

2.2.3 รูปแบบของการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ 8

2.2.3.1 การใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ผ่านสื่อประเภทบัตรพลาสติก 8

2.2.3.2 การใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ท 8

2.2.3.3 การใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ผ่านโครงข่ายโทรคมนาคมของ
โทรศัพท์เคลื่อนที่ 8

(ก) รูปแบบและวิธีการใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ผ่านโครงข่าย
โทรคมนาคมโทรศัพท์เคลื่อนที่ : ตัวอย่างการประกอบ
ธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์ของ บริษัท แอดวานซ์ เอ็มเปย์ จำกัด 9

(ข) วิธีการได้มาซึ่งแหล่งเงิน 10

(ค) วิธีการใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ผ่านโครงข่ายโทรคมนาคม
โทรศัพท์เคลื่อนที่ของ บริษัท แอดวานซ์ เอ็มเปย์ จำกัด 11

2.3 การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ กับธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์ 12

2.3.1 ความหมายการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ 12

2.3.2 ความสัมพันธ์ของการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์
กับการใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ 13
2.3.3 การใช้ช่องทางโอนเงินอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการฟอกเงิน 14
2.4 กฎหมายที่เกี่ยวกับเงินอิเล็กทรอนิกส์และการประกอบธุรกิจเงิน
อิเล็กทรอนิกส์ 14
2.4.1 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการ การชำระเงิน
ทางอิเล็กทรอนิกส์ 15
2.4.2 ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศ
ของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (การประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์) 16
2.4.3 พระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 17
3. ความสัมพันธ์ระหว่างเงินอิเล็กทรอนิกส์กับการฟอกเงิน 19
3.1 ความหมายของการฟอกเงิน 19
3.2 วัตถุประสงค์ในการฟอกเงิน 20
3.3 โครงสร้างและการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 21
3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างเงินอิเล็กทรอนิกส์กับการฟอกเงิน 24
3.5 การฟอกเงินผ่านการประกอบธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์ 25
3.5.1 ตัวอย่างรูปแบบการประกอบธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่เอื้อต่อการฟอกเงิน
ศึกษาจากตัวอย่างระบบ Refill On Mobile (ROM)
ของบริษัท แอดวานซ์ เอ็มเปย์ จำกัด 25
4. การควบคุมและป้องกันการฟอกเงินผ่านเงินอิเล็กทรอนิกส์ 28
4.1 ปัญหาและอุปสรรคในการใช้บังคับ พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
พ.ศ.2542 กับเงินอิเล็กทรอนิกส์ 28
4.2 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและป้องกันการฟอกเงินผ่านการใช้เงิน
อิเล็กทรอนิกส์ผ่านโครงข่ายโทรคมนาคมโทรศัพท์เคลื่อนที่ 30
4.3 วิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ 32
4.4 วิเคราะห์มาตรการควบคุมดูแลการป้องกันการฟอกเงินผ่านเงินอิเล็กทรอนิกส์
ของหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแล 32

บทสรุปและข้อเสนอแนะ 34
5.1 บทสรุป 34
5.2 ข้อเสนอแนะ 36
ยการอ้างอิง 38
เคผนวก 40

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีถูกนำไปใช้ในระบบการชำระเงิน เงินอิเล็กทรอนิกส์ (E-Money) ถูกนำมาใช้ทดแทนวิธีการชำระเงินด้วยเงินสด และตราสาร ซึ่งปัจจุบันการชำระเงินค่าสินค้า ค่าบริการ ด้วยเงินอิเล็กทรอนิกส์แทนเงินสด ไม่จำกัดเฉพาะการทำธุรกรรมผ่านธนาคารหรือสถาบันการเงินต่างๆ เท่านั้น ผู้ประกอบการที่มิใช่สถาบันการเงินสามารถที่จะเป็นผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ให้บริการได้ ซึ่งปัจจุบันกฎหมาย กฎ ระเบียบต่างๆ กำหนดให้สถาบันการเงินเท่านั้นที่มีหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมทางการเงิน ดังนั้น จึงมีบุคคลที่เห็นช่องว่างของกฎหมายดังกล่าว และอาศัยประโยชน์จากการช่องทางการใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการฟอกเงิน โดยเฉพาะการใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ และการประกอบธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์ผ่านโครงข่ายโทรคมนาคมโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งหากเป็นผู้ประกอบการโทรคมนาคมเป็นผู้ให้บริการแล้ว กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจโทรคมนาคมก็ยังไม่มีมาตรการในการบังคับและกำกับดูแล ดังนั้น จึงควรที่จะนำประเด็นปัญหาดังกล่าวมาศึกษา เพื่อหาแนวทางมาตรการในการควบคุมและป้องกันการฟอกเงิน โดยอาศัยช่องทางธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์ผ่านโครงข่ายโทรคมนาคมโทรศัพท์เคลื่อนที่ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่มีอำนาจในการกำกับดูแลมิให้มีการถือเอาประโยชน์จากเทคโนโลยีมาใช้เพื่อในการกระทำผิดกฎหมายต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงความหมายของเงินอิเล็กทรอนิกส์ รูปแบบ ขั้นตอนการทำธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์ผ่านโครงข่ายโทรคมนาคมโทรศัพท์เคลื่อนที่
2. เพื่อศึกษาถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มาตรการและแนวทางกฎหมายของรัฐ และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์
3. เพื่อศึกษาถึงโครงสร้างของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในส่วนที่เกิดปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้ที่เกี่ยวกับการใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ ผ่าน

โครงข่ายโทรคมนาคมโทรศัพท์เคลื่อนที่

4. เพื่อศึกษาถึงบทบาทของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกับดูแลป้องกันการกระทำเกี่ยวกับการฟอกเงินผ่านธุรกิจการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ผ่านโครงข่ายโทรคมนาคมโทรศัพท์เคลื่อนที่

5. เพื่อศึกษาหาแนวทางมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม ในการกำกับดูแลการทำธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายโทรคมนาคม โทรศัพท์เคลื่อนที่เพื่อป้องกันการฟอกเงิน

1.3 สมมติฐานการศึกษา

การทำธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านโครงข่ายโทรคมนาคมโทรศัพท์เคลื่อนที่เป็นช่องทางที่เอื้อให้เกิดการฟอกเงิน โดยที่ปัจจุบันกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ยังไม่สามารถนำมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินด้วยวิธีการดังกล่าวได้อย่างเพียงพอ

1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย

ศึกษาค้นคว้าในลักษณะเชิงเอกสาร โดยวิธีการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลตำราต่างๆ บทความเชิงวิชาการ บทความทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ กฎหมายที่เกี่ยวกับเงินอิเล็กทรอนิกส์ และมาตรการที่ควบคุมดูแลการฟอกเงินโดยจำกัดอยู่เพียงช่องทางการใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการฟอกเงินผ่านโครงข่ายโทรคมนาคมโทรศัพท์เคลื่อนที่เท่านั้น

1.5 ขอบเขตการศึกษา

1. ศึกษาถึงรูปแบบ และขั้นตอนการทำธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านโครงข่ายโทรคมนาคมโทรศัพท์เคลื่อนที่ รวมถึงลักษณะการกระทำการฟอกเงินอันเกิดขึ้นเนื่องจากการใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์

2. ศึกษาถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มาตรการและแนวทางกฎหมายของรัฐ และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ผ่านโครงข่ายโทรคมนาคมโทรศัพท์เคลื่อนที่

3. ศึกษาถึงโครงสร้างของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้ที่เกิดขึ้นในธุรกิจการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ผ่านโครงข่ายโทรคมนาคมโทรศัพท์เคลื่อนที่ รวมถึงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. เพื่อศึกษาหาแนวทางมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม ในการกำกับดูแลการทำธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านโครงข่ายโทรคมนาคม โทรศัพท์เคลื่อนที่เพื่อป้องกันการฟอกเงิน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงรูปแบบ และขั้นตอนการทำธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านโครงข่ายโทรคมนาคมโทรศัพท์เคลื่อนที่ และลักษณะการกระทำอันเป็นการฟอกเงินผ่านธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์
2. ทำให้ทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มาตรการและแนวทางกฎหมายของรัฐ และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์
3. ทำให้ทราบถึงโครงสร้างของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้ที่เกิดขึ้นในธุรกิจการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ผ่านโครงข่ายโทรคมนาคมโทรศัพท์เคลื่อนที่ รวมถึงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. ทำให้ทราบแนวทางแก้ไข ปรับปรุง กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการป้องกันและกำกับดูแลการทำธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายโทรคมนาคม เพื่อป้องกันการฟอกเงิน